

TIJELA I AGENCIJE EUROPSKE UNIJE

Sabadi, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:645463>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij menadžment

Marija Sabadi

TIJELA I AGENCIJE EUROPSKE UNIJE

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij menadžment

Marija Sabadi

TIJELA I AGENCIJE EUROPSKE UNIJE

Završni rad

Kolegij: Makrosustav Europske unije

JMBAG: 0010230585

e-mail: msabadi@efos.hr

Mentor: izv. prof. dr. sc. Anita Freimann

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study management

Marija Sabadi

EUROPEAN UNION BODIES AND AGENCIES

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Marija Sabadi

JMBAG: 0010230585

OIB: 55254396700

e-mail za kontakt: marijasabadi2@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski studij menadžment

Naslov rada: Tijela i agencije Europske unije

Mentor/mentorica diplomskog rada: izv. prof. dr. sc. Anita Freimann

U Osijeku, 24.8.2022 godine

Potpis

Marija Sabadi

Tijela i agencije Europske unije

SAŽETAK

Europska unija predstavlja skupinu od 27 zemalja čija je svrha zajedničko djelovanje i rad na ostvarenju zajedničkih ciljeva. Ciljevi podrazumijevaju smanjenje nezaposlenosti te zaštitu prava i interesa građana Europske unije, doprinos miru i održivom razvoju te povećanje uzajamnog poštivanja i solidarnosti pogotovo u trgovačkim odnosima. Kako bi došlo do ostvarenja ciljeva mora postojati određen ustroj te sustav odlučivanja. Ustroj EU-a je jedinstven, a sustav odlučivanja se neprestano mijenja. Poznatiji dio ustroja čine sedam institucija dok onaj manje poznat, ali ne i manje važan čine sedam tijela te više od 30 agencija, koji skupa rade i djeluju za zajednički interes svih članica odnosno građana Europske unije. Institucije EU-a bave se određivanjem političkog smjera, određivanjem propisa te osiguranjem provedbe istih, dok tijela imaju specijaliziranu ulogu pružanja podrške u vidu pomaganja institucijama. Sedam tijela dijele se u dvije skupine, prvu skupinu čine tijela koja imaju savjetodavnu ulogu (Europski gospodarski i socijalni odbor, Europski odbor regija) te druga skupina onih tijela koja osiguravaju da institucije na pravilan način postupaju u određenim situacijama (Europski ombudsman, Europski nadzornik za zaštitu podataka). Agencije Europske unije predstavljaju decentralizirana tijela koja nisu stvorena Ugovorima već zajedničkim odlukama kako bi pomogle u ostvarenju preciznih ciljeva i kako bi pomogle državama članicama u pitanjima kao što su zaštita okoliša, sigurnost prehrambenih proizvoda, pravosudna suradnja i sl. Agencije se razlikuju po ciljevima i veličini a mogu se podijeliti u četiri skupine: decentralizirane agencije, agencije u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike, izvršne agencije te agencije i tijela EURATOMA-a.

Ključne riječi: Europska unija, institucije, tijela, agencije

European Union bodies and agencies

ABSTRACT

The European Union is a collective union of 27 countries whose purpose is to act together and work towards common goals. Among those goals are: reducing unemployment and protecting the rights and interest of European Union citizens, contributing to peace and sustainable development, and increasing mutual respect and solidarity, especially in trade relations.. To achieve these goals there must be a certain structure and governing system in place. The structure of the EU is unique, and the governing system is constantly changing. The more well-known part of the structure consists of seven institutions, while the lesser-known, but no less important part, consists of seven bodies and more than 30 agencies, all working and acting together for the common interest of all citizens of the European Union. The EU institutions are concerned with establishing the political direction, setting the rules and ensuring their implementation, while the bodies have a specialized role in providing support in the form of assisting the institutions. The seven bodies are divided into two groups: the first group consists of bodies with an advisory role (European Economic and Social Committee, the European Committee of the Regions) and the second group which ensure that the institutions act properly in certain situations (European Ombudsman, European Data Protection Supervisor). European Union agencies represent decentralized bodies, not created by the Treaties but by joint decisions to help achieve precise objectives and to assist Member States in matters such as environmental protection, food safety, judicial cooperation and the like. The agencies vary in objectives and size and can be divided into four groups: decentralized agencies, agencies under the common security and defense policy, executive agencies, and EURATOMA agencies and bodies.

Keywords: European Union, institutions, bodies, agencies

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Metodologija rada.....	1
2. POJMOVNO ODREĐENJE EUROPSKE UNIJE	2
2.1. Definiranje i razvoj	2
2.2. Ustroj Europske unije	3
3. TIJELA EUROPSKE UNIJE.....	5
3.1. Europska služba za vanjsko djelovanje	5
3.2. Europski gospodarski i socijalni odbor	7
3.3. Europski odbor regija	9
3.4. Europska investicijska banka.....	10
3.5. Europski ombudsman	12
3.6. Europski nadzornik za zaštitu podataka	15
3.7. Europski odbor za zaštitu podataka	16
4. AGENCIJE EUROPSKE UNIJE.....	18
4.1. Decentralizirane agencije	18
4.2. Agencije u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike.....	20
4.3. Izvršne agencije	21
4.4. Agencije i tijela EURATOM-a.....	22
5. ZAKLJUČAK	24
LITERATURA.....	25
POPIS SLIKA	29
POPIS GRAFIKONA	29
POPIS TABLICA.....	29

1. UVOD

Predmet istraživanja ovog završnog rada su tijela i agencije Europske unije (eng. *European Union* - EU) odnosno njihova svrha, nastanak te djelovanje s institucijama. Različita istraživanja dokazuju kako su tijela i agencije vrlo važni dijelovi jedinstvenog ustroja Europske unije. U zadnjih nekoliko godina upravo tijela i agencije postali su najvažnije karike u izvršavanju bitnih zadataka Europske unije. Institucije EU-a fokusirane su na donošenje pravila i propisa te zbrinjavanje provedbe istih, s tim dolazi navedena važnost tijela i agencija koji se fokusiraju na pojedinačne probleme. Svaka agencija ima različite ciljeve i veličinu te su pogodne za obavljanje pojedinačnih poslova Europske unije, isto tako decentralizirane su i nalaze se diljem Europe što pridonosi vidljivosti Europske unije.

1.1. Metodologija rada

Cilj i predmet teorijskog istraživanja je razrada nastanka agencija i tijela EU-a, objašnjenje njihove svrhe te odnosa sa sedam glavnih institucija. Svrha rada je prikazati njihovu važnost u radu Europske unije te kako svojim djelovanjem utječu na živote građana članica EU-a.

Rad se sastoji od pet glavnih poglavlja, za početak prvo poglavlje predstavlja uvod u samu temu, drugo poglavlje definiranje općeg pojma Europske unije, njenog nastanka i razvoja. Treće i četvrto poglavlje čine glavni dio istraživačkog dijela a odnosi se na definiranje tijela i agencija EU-a, njihove detaljne podjele i objašnjenja. Na samom kraju rada nalazi se zaključak rada.

Metode korištene u radu su deskriptivna metoda koja se proteže kroz cijeli rad kako bi opisala pojedine pojmove, činjenice te procese. Sljedeća metoda je metoda analiza koja se koristila za dokazivanje podataka u grafičkim prikazima koji su prikupljeni statističkom metodom, zatim metoda kompilacije koja je postupak preuzimanja tuđih stavova odnosno u ovom slučaju to su citiranja, parafraziranja itd. Također povijesna metoda koja je korištena kod definiranja nastanka tijela i agencija. Metode su definirane prema Zelenika (1998).

Izvori podataka temelje se na sekundarnim istraživanjima gdje podaci proizlaze iz različitih relevantnih stručnih i znanstvenih knjiga i članaka te iz različitih web izvora sa službenih internetskih stranica. Važan izvor u radu za izradu grafičkih prikaza predstavljaju i godišnja izvješća određenih tijela Europske unije.

2. POJMOVNO ODREĐENJE EUROPSKE UNIJE

Europska unija predstavlja skupinu 27 zemalja na području kontinenta Europe. Svrha udruženja spomenutih zemalja upravo jest zajedničko djelovanje i rad na ostvarenju zajedničkih ciljeva. Zajednički ciljevi članica EU-a su ravnoteža u društvenom i gospodarskom razvoju koji predstavljaju povećanje stope zaposlenosti odnosno smanjenje nezaposlenosti te zaštitu prava i interesa građana Europske unije.

Regionalna organizacija Europska unija temelji se na načelima koje sve države članice moraju sadržavati i ispunjavati, a prethodno spomenuta načela podrazumijevaju demokraciju, slobodu, poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda te na samom kraju vladavinu prava (Hrvatska enciklopedija, 2021).

Razlozi osnivanja EU-a pronalaze se u poslijeratnom razdoblju na području Europe, a oni su upravo trajni mir, vladavina prava te jednakost među zemljama pripadnicama Europske unije. Razlozi i načela ove organizacije su zapravo temelj njenog cjelokupnog djelovanja a prvenstveno nastanka (Europska unija, 2022). Prvi koraci Europske unije započinju 1945. godine a sam proces osnivanja objašnjen je u sljedećim poglavljima.

2.1. Definiranje i razvoj

Najveći korak u osnivanju jedinstvene europske organizacije jest stvaranje Europske zajednice za ugljen i čelik čiji se nastanak bilježi 18. travnja 1951. godine. Šest zemalja (Njemačka, Nizozemska, Belgija, Francuska, Luksemburg, Italija) potpisale u ugovor za osnivanje koji se temeljio na planu iz 1950. godine čiji je autor francuski ministar vanjskih poslova Robert Shuman. Članice su se ugovorom obvezale da ne mogu samostalno započeti proizvodnju oružja, čime je spriječena mogućnost napada između zemalja osnivačica. Na temelju Ugovora iz Rima (1957.) dolazi do osnutka još dviju organizacija; Europske ekonomske zajednice (EEZ) i Europske zajednice za atomsku energiju (Euratom). Njihovo djelovanje započinje 1. siječnja 1958. godine. Iste godine događa se i rađanje odnosno prva verzija Europskog parlamenta pod nazivom Europska parlamentarna skupština, a na čelo skupštine izabran je upravo Robert Shuman (Europska unija, 2022).

Sljedeći presudan događaj spominje se 1993. kada je Ugovorom iz Maastrichta službeno stvorena Europska Unija, istim ugovorom je potvrđena zajednička valuta te jedinstvena politika.

Značajni datumi Europske unije su i sva njezina proširenja (Europsko vijeće, 2022):

1. 1973.: Danska, Irska i Ujedinjena Kraljevina
2. 1981.: Grčka
3. 1986.: Portugal i Španjolska
4. 1995.: Austrija, Finska i Švedska
5. 2004.: Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija
6. 2007.: Bugarska i Rumunjska
7. 2013.: Hrvatska

Navedena proširenja donijela su i mnogobrojne prednosti za poslovanje Europske unije, a neke od njih su: veće blagostanje za sve države članice; što zapravo predstavlja trostruko veću trgovinsku razmjenu između starih i novih država članica a peterostruko veću među novim državama članicama zatim slijedi i veća stabilnost u Europi te veći značaj EU-a u pitanjima na globalnoj razini (Europsko vijeće, 2022).

Zaključno svemu navedenom, bio je potreban dugi niz godina kako bi se Europska unija izgradila u zajednicu kakva je danas. Dosadašnjih sedam proširenja te mnogobrojni sporazumi kao i procesi te aktivnosti dovele su EU do jedinstvene regionalne zajednice, koju u budućnosti čekaju nove ideje te nova proširenja.

U nastavku rada pojašnjen je način djelovanja zajednice te njezin institucionalni okvir.

2.2.Ustroj Europske unije

Ustroj Europske unije je jedinstven a sustav odlučivanja se neprestano mijenja. Ustroj podrazumijeva sedam institucija, sedam tijela EU-a te više od 30 decentraliziranih agencija; koji zajedno rade i djeluju za zajednički interes svih članica odnosno svih građana Europske unije (Europska unija, 2022).

Od spomenutih sedam institucija četiri su glavne koje se bave koje određuju politike i smjer djelovanja Europske unije, dok ih sljedeće tri koje nose nešto manju ulogu nadopunjuju. Institucije Europske unije su (Europska unija, 2022):

1. Europski parlament – predstavlja građane EU-a koji ga ujedno i biraju, odobrava proračun Europske unije te sudjeluje u donošenju propisa.
2. Europsko vijeće – sastoji se od čelnika zemalja članica čiji je zadatak određivanje političkog smjera i prioriteta zajednice.
3. Vijeće Europske unije – predstavljaju ga vlade zemalja članica, odnosno ministri koji zajedno sa Europskim parlamentom rade na donošenju propisa i usklađivanju politika. Sastav Vijeća mijenja se s obzirom na temu o kojoj se raspravlja.
4. Europska komisija – glavno izvršno tijelo Europske unije koje inicijativno predlaže nove propise koje preispituju i donose Europski parlament te Vijeće EU-a. Druge zadaće komisije su upravljanje politikama i proračunom zajednice te osigurava pravednu provedbu prava za svaku zemlju članicu.

Rad četiri glavnih institucija potpomognut je radom još triju institucija:

5. Sud Europske unije – bavi se osiguranjem poštovanjem prava EU-a te osiguranjem pravilnog tumačenja Ugovora od strane zemalja članica.
6. Europska središnja banka – glavni zadatak institucije je održavanje stabilnosti cijena u euro području te nadležnost za monetarnu i fiskalnu politiku.
7. Europski revizorski sud – predstavlja zaštitnika financijskih interesa građana odnosno provjerava tok novčanih sredstava.

Rad navedenih institucija potpomognut je od strane sedam tijela te 30ak decentraliziranih agencija koji su i temeljni pojmovi istraživanja seminarskog rada. U sljedećim poglavljima pojmovno su objašnjena tijela i agencije te prikazan njihov utjecaj na rad europskih institucija.

3. TIJELA EUROPSKE UNIJE

Kao što je prethodno navedeno, ustroj Europske unije je jedinstven, ali se s odmakom vremena neprestano mijenja i nadograđuje. Četiri glavne institucije (Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće EU-a te Europska komisija) bave se određivanjem političkog smjera, određivanjem propisa te osiguranjem provedbe istih. Tijela EU-a predstavljaju specijaliziranu ulogu pružanja podrške u vidu pomaganja institucijama EU-a. Sedam tijela dijele se u dvije skupine, prva skupina su ona tijela koja imaju savjetodavnu ulogu, dok druga brinu o osiguravanju institucija da na pravilan način postupaju u određenim situacijama (Europska unija, 2022).

U sljedećim poglavljima objašnjena je i predstavljena uloga sljedećih tijela Europske unije (Europska unija, 2022):

- Europska služba za vanjsko djelovanje,
- Europski gospodarski i socijalni odbor,
- Europski odbor regija,
- Europska investicijska banka,
- Europski ombudsman,
- Europski nadzornik za zaštitu podataka,
- Europski odbor za zaštitu podataka.

3.1. Europska služba za vanjsko djelovanje

Europska služba za vanjsko djelovanje (engl. *European External Action Service* – EEAS) diplomatski je zbor Europske unije odnosno on upravlja diplomatskim odnosima europske zajednice sa ostalim zemljama koje nisu članice Europske unije. Osnovana je Lisabonskim ugovorom, 2011. godine sa svrhom potpore visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku (Europska unija, 2022).

Visoki predstavnik je trenutno Josep Borrell Fontelles čiji je mandat započeo 2019. godine a završava 2024. godine. Osim što je zadužen za koordinaciju vanjskog djelovanja, obnaša dužnosti poput poboljšanja veze između unutarnjih i vanjskih aspekata politika Komisije, predsjedava skupinom povjerenika za snažniju Europu u svijetu, pridonosi brže i učinkovitije

donošenje odluka EU -a (European Commission, 2019). Osim što je visoki predstavnik na čelu je Europske obrambene agencije (engl. *European Defence Agency* – EDA).

Kao što je navedeno EEAS je osnovan sa svrhom potpore visokom predstavniku, a djelatnosti koje ova služba obavlja su (Europska unija, 2022):

- pomaže visokom predstavniku Unije provoditi vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a
- upravlja diplomatskim odnosima i strateškim partnerstvima s državama koje nisu članice EU-a
- surađuje s nacionalnim diplomatskim službama država članica EU-a, UN-a i drugih vodećih svjetskih sila.

Dok primjeri iz prakse uključuju (Europska unija, 2022):

- uspostavu mira koja se uvjetuje političkom, gospodarskom i praktičnom potporom
- jamčenje sigurnosti – u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike
- održavanje prijateljskih odnosa s državama koje graniče s EU-om u okviru europske susjedske politike
- pružanje razvojne i humanitarne pomoći i odgovor na krizu
- borbu protiv klimatskih promjena i rješavanje pitanja ljudskih prava.

Služba EEAS-a sastoji se od dva dijela, prvi dio čini sjedište tijela u Bruxellesu kojega čine službene osobe iz Vijeća Europe te stručne osobe iz diplomatskih službi svih država članica Europske unije, dok drugi dio čine mreže veleposlanstava svih država diljem svijeta. Delegacije EU-a širom svijeta prikazane su na sljedećoj slici.

Slika 1. Delegacije i uredi EU-a u svijetu

Izvor: (European Union External Action, 2021)

3.2. Europski gospodarski i socijalni odbor

Europski gospodarski i socijalni odbor (eng. *European Economic and Social Committee - EESC*) je dio EU-a koji ima savjetodavnu ulogu. Nastao je Ugovorom iz Rima 1957. godine kako bi dao osiguranje civilnom društvu da će i njihovo mišljenje biti uvaženo. Odnosno za ovaj savjetodavni odbor može se reći da je „most“ između građana članica i institucija Europske unije. Zapravo on daje građanima mogućnost sudjelovanja u stvaranju određenih promjena, daje im na važnosti te se tako i razlikuje od ostalih tijela Europske unije jer je u direktnom kontaktu sa civilnim društvom. Upravo iz toga i proizlazi cilj odbora a to je stvaranje veće demokracije te izradu djelotvornijih politika i zakona koji se ogledaju kroz stvarne potrebe europskih građana (Europski gospodarski i socijalni odbor, 2021).

Mnoge su zadaće koje odbor obavlja ali tri su osnovne (Europski gospodarski i socijalni odbor, 2021):

- 1) savjetovati Europski parlament, Vijeće i Europsku komisiju;
- 2) brinuti se o tome da se stavovi organizacija civilnog društva saslušaju u Bruxellesu i povećavati svijest među tim organizacijama o učinku koji zakonodavstvo EU-a ima na život građana Unije;
- 3) podržavati i jačati organizirano civilno društvo unutar i izvan EU-a

Sjedište EESC-a nalazi se u Bruxellesu, a sastoji se od 329 članova iz 27 država članica. Članice i članovi su različiti odnosno dolaze iz različitih krugova te tako posjeduju širok spektar znanja i vještina. Različiti krugovi predstavljaju udruge poslodavaca, industriju, gospodarske komore, udruženja malih i srednjih poduzeća (MSP), sindikate, potrošače, poljoprivrednike, akademsku zajednicu, skupine za prava žena, aktiviste za zaštitu okoliša, itd. Članovi dolaze na mandat u trajanju od pet godina a bira ih Vijeće koji prijedloge dobiva od stane svake države članice pojedinačno (Europski gospodarski i socijalni odbor, 2021).

EESC sastoji se od tri skupine: Skupina 1 koju čine poslodavci zatim Skupina 2 koja je predstavljena od strane radnika te naposljetku Skupina 3 „Raznolikost Europe (Europski gospodarski i socijalni odbor, 2021).

Na sljedećoj slici prikazan je broj članova Europskog gospodarskog i socijalnog odbora raspoređenom po državama članicama.

Slika 2. Broj članica EESC

Izvor: (Europski gospodarski i socijalni odbor, 2021)

Broj članova jedne zemlje ovisi o njezinom broju stanovnika. Prema tome najveći broj članova čak 24 imaju Njemačka, Francuska i Italija dok najmanje posjeduje Malta (5 članova). Hrvatska je na petom mjestu sa 9 članova kao i Danska, Finska, Irska, Litva i Slovačka. Članovi samostalno biraju predsjednika i dva potpredsjednika na mandat od dvije i pol godine. Članovi odbora sastaju se dva puta godišnje te tada donose odluke, koje se usvajaju demokratski odnosno većinskim glasovima.

Poslije Europskog gospodarskog i socijalnog odbora drugo najvažnije savjetodavno tijelo jest Europski odbor regija.

3.3. Europski odbor regija

Europski odbor regija (eng. Committee of the Regions - CoR) je najmlađe savjetodavno tijelo osnovano 1994. na temelju Ugovora iz Maastrichta. Kao što je i vidljivo u samom imenu odbor predstavlja regije i gradove EU-a odnosno njihov glas.

Prema Kandžija i Cvetić (2011) osnivanje CoR-a odražava živu želju zemalja članica, ne samo da uvažavaju identitet i regionalne, odnosno lokalne interese, nego da sudjeluje u regionalnom razvoju i provedbi zajedničkih politika. Te se također odbor spominje kao čuvar načela supsidijarnosti po kojemu se odluke trebaju donositi što bliže građanima. Donošenje zakonodavstava Europske unije koji izravno utječu na regionalne i lokalne razine, a koji su zapravo pod utjecajem Europskog odbora regija, nosi 70% od ukupnih zakonodavstava. Sam proces donošenja takve jedne odluke proces je u sljedećim koracima (Europska unija, 2022):

- 1) Europska komisija, Vijeće EU-a i Europski parlament dužni su se savjetovati s Odborom regija (uvjetovano Ugovorom iz Lisabona, 2009. godine) pri izradi zakonodavstva o pitanjima koja se odnose na lokalnu i regionalnu upravu, primjerice zdravstvo, obrazovanje, zapošljavanje, socijalnu politiku, gospodarsku i društvenu koheziju, promet, energetiku i klimatske promjene;
- 2) ako to ne učine, Odbor regija predmet može uputiti Sudu EU-a;
- 3) Kad se Odboru regija dostavi zakonodavni prijedlog, on sastavlja i donosi mišljenje te ga prosljeđuje relevantnim institucijama EU-a;
- 4) Odbor regija donosi i mišljenja na vlastitu inicijativu.

Mišljenje regionalnog odmora ne mora biti provedeno od strane institucija Europske unije, no odbor ima više od 50 usvojenih mišljenja.

Odbor broji 329 članova i 329 zamjenskih članova iz 27 članica EU-a, većinom su to osobe sa statusom načelnika, gradonačelnika, vijećnika itd. Kao i kod EESC-a broj članova određen je brojem stanovnika svake zemlje, prema tome najveći broj predstavnika također i u odboru imaju Njemačka, Francuska i Italija a najmanji broj imaju Luksemburg, Cipar i Malta. Predsjednik se bira isključivo iz kruga članova na mandat od dvije i pol godine (Europski odbor regija, 2022).

Odbor se sastoji od šest političkih klubova u koje se članovi mogu pridružiti ali ako ne žele mogu niti dio nezavisnih članova. Šest političkih klubova su (Europski odbor regija, 2022):

- Europska pučka stranka (EPP)

- Stranka europskih socijalista (PES)
- Renew Europe
- Europski konzervativci i reformisti (ECR)
- European Alliance (EA)
- The Greens

Odbor regija godišnje posjeduje 96 mil. eura u proračunu koji se raspodjeljuje na troškove članova, zatim njihove putne troškove te za usmeno prevođenje i komunikacijske aktivnosti. Troškovi članova podrazumijevaju naknade za sudjelovanje na sastancima čija se prisutnost bilježi u zapisnicima. Godišnje članovi moraju prisustvovati na ukupno 6 zasjedanja (Europski odbor regija, 2022).

3.4. Europska investicijska banka

Prema Kandžija i Cvetić (2011) Europska unija osnovala je Europsku investicijsku banku (eng. *European Investment Bank* - EIB) sa sjedištem u Luxemburgu, i to već 1958. godine (Rimskim ugovorom) kako bi omogućila financiranje projekata povezanih s uvođenjem zajedničkog tržišta, odnosno financiranja budućnosti europske integracije i socijalne kohezije u Uniji.

Kao potpora ekonomskom rastu i smanjenju nezaposlenosti u EU, 1994. godine osnovan je Europski investicijski fond (eng. *European Investment Fund* – EIF) čiji je većinski dioničar upravo EIB. EIF je zapravo institucija koja ulaže poduzetnički kapital i odobrava garancije bankama i drugim financijskim posrednicima koji investiraju srednjoročne i dugoročne projekte za razvijanje poduzeća. Lisabonskom strategijom osnovana je EIB grupa koja se sastoji od EIB-a te Europskog investicijskog fonda, a sve s ciljem da se poveća konkurentnost europskog gospodarstva. Koje podrazumijeva ulaganja u istraživanja, razvoj i inovacije. (Kandžija i Cvečić, 2011)

Nadležnosti kojima se EIB bavi odnosno proizvodi i usluge koje banka nudi su (Europska unija, 2022):

- davanje zajmova – obuhvaća oko 90 % ukupnih financijskih obveza EIB-a; ova banka daje zajmove klijentima svih veličina kako bi potakla gospodarski rast i zapošljavanje, a ta potpora često pridonosi privlačenju drugih ulagača

- spajanje zajmova – ovime se klijentima omogućuje da kombiniraju EIB-ovo financiranje s dodatnim ulaganjem
- savjetovanje i tehnička pomoć – za ostvarenje najveće vrijednosti za uloženi novac.

Primarni cilj banke nije ostvarenje profita, ali također ni ne odobrava potpore i subvencije, već samo plasira na tržište ponude kredita kako bi potakla investicijske potpore. Na tržištu Europe banka nudi kredite u 20 različitih valuta no prioritet se veže uz euro. Kako bi obuhvatila cijelo tržište i optimizirala kapital surađuje s mnogobrojnim bankama i financijskim institucijama na području zemalja članica EU-a. Zajmovi koje institucija nudi dijele se u dvije osnovne skupine: 1. izravni individualni zajmovi koji se odnose na velike projekte iznad 25 mil. eura te 2. izravni zajmovi koji se koriste za male i srednje investicije (Kandžija i Cvečić, 2011).

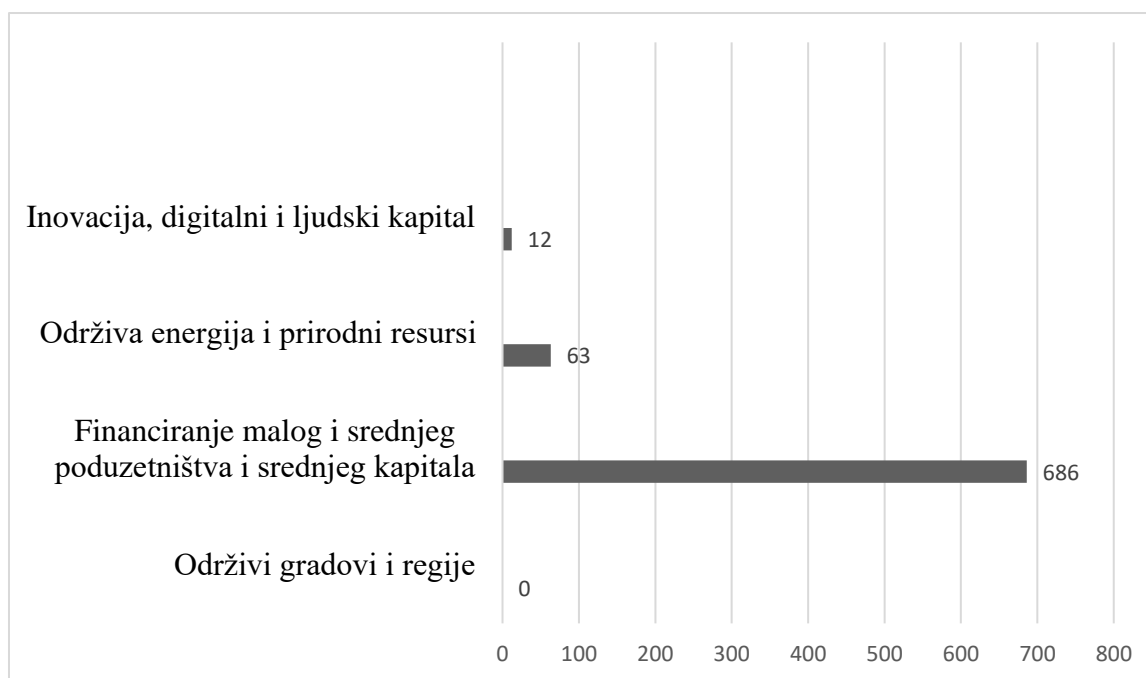
Dioničari Europske investicijske banke su sve zemlje članice EU-a, no odluke donose sljedeća tijela (Europska unija, 2022):

- 1) Vijeće guvernera – čine ga ministri (uglavnom ministri financija) iz svih država članica EU-a; određuje opću kreditnu politiku;
- 2) Upravno vijeće – njime predsjedava predsjednik EIB-a; sastoji se od 28 članova koje su imenovale države članice EU-a i jednog člana kojeg je imenovala Europska komisija; odobrava poslove davanja i uzimanja zajmova;
- 3) Upravni odbor – izvršno tijelo Banke, bavi se njezinim svakodnevnim poslovanjem.

Dok odbor za reviziju provjerava izvode li se aktivnosti EIB-a na pravilan način te odjeli Banke koji provode odluke uprave.

EIB u Republici Hrvatskoj djeluje od 1977. godine, a obnova hrvatskih željeznica, nadogradnja zračne luke Dubrovnik samo su neki od financiranih investicijski projekata u Hrvatskoj (European Investment Bank, 2021).

A prikaz aktivnosti po prioritetu u 2021. godini vidljiv je u sljedećem grafičkom prikazu.

Grafikon 1. Aktivnosti EIB-a u Republici Hrvatskoj 2021. godine u mil. eura

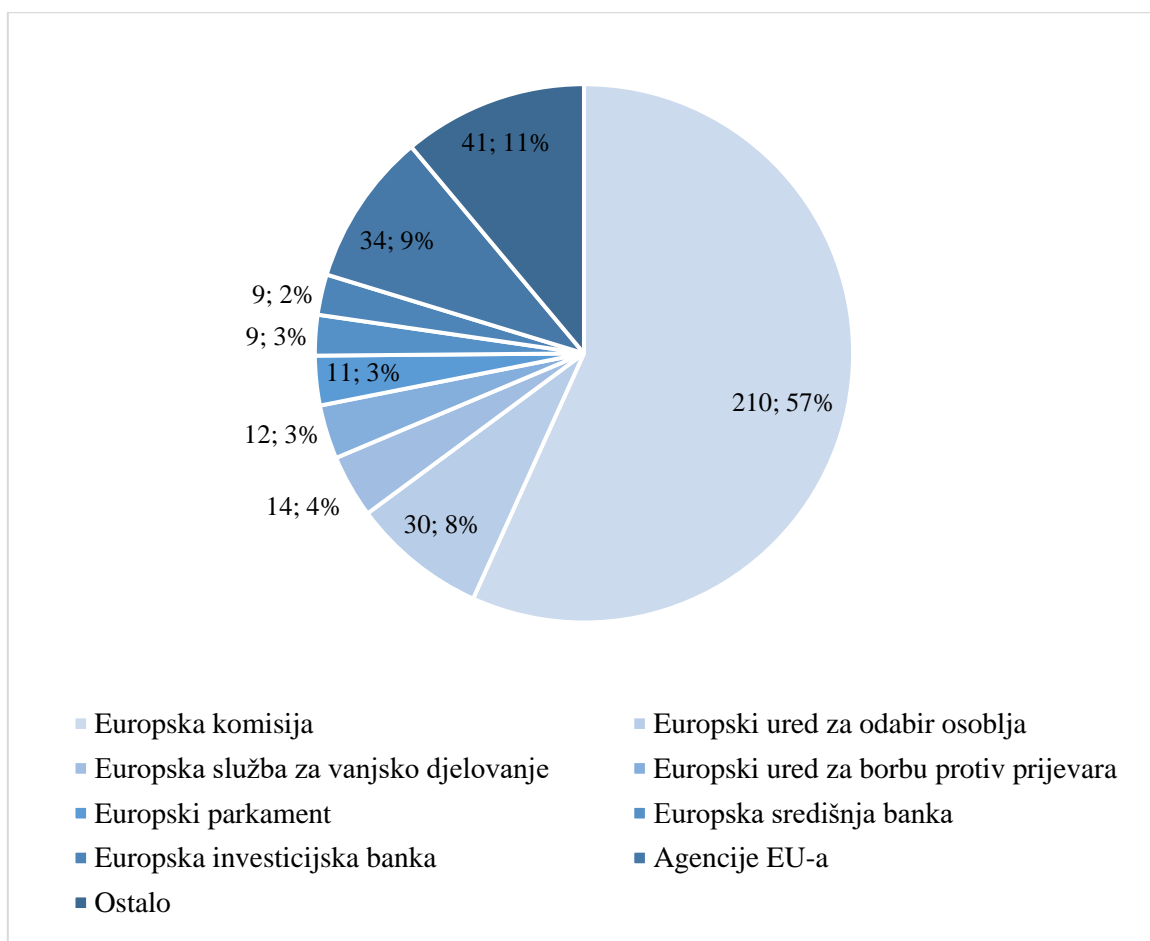
Izvor: izrada autorice prema podacima (European Investment Bank, 2021)

Iz grafikona je vidljivo da su najveće aktivnosti banke u prošlogodišnjem razdoblju vezane uz financiranje malih i srednjih poduzeća, čak 686 mil. eura uloženo je u navedeni sektor. Slijede ulaganja u održivu energiju i prirodne resurse – 63 mil. eura, zatim sektor inovacije te digitalnog i ljudskog kapitala – 12 mil. eura. Iznenadjujući je podatak da za održive gradove i regije nije zatraženo niti jedno kreditno ulaganje od Europske investicijske banke.

3.5. Europski ombudsman

Prema autorici (Kersan-Škabić, 2012) „Europski ombudsman ima ulogu djelovati na izmirenju građana Europske unije i administracije Europske unije. Građani i poduzeća koji smatraju da se institucije, odnosno administracija ne ponaša sukladno propisima mogu se žaliti Europskom ombudsmanu. On će nakon primljene žalbe istražiti predmet pri čemu djeluje sasvim neovisno.“ Europski ombudsman osnovan je 1995. godine sa sjedištem u Strasbourgu, a Ombudsman se izabire od strane Europskog parlamenta na mandat u trajanju od 5 godina. Nakon zaprimanja različitih pismenih pritužbi građana Ombudsman može pokrenuti istragu ili pokrenuti istragu nakon osobnog uočavanja problema.

Na grafikonu 2. vidljiv je broj provedenih istraga u 2020. godini za različite institucije, tijela i agencije Europske unije.

Grafikon 2. Broj istraga koje je Europski ombudsman proveo u 2020. za sljedeće institucije
Izvor: izrada autorice prema podacima (Europski ombudsman, 2021)

Iz grafičkog prikaza vidljivo je da najveći broj pristiglih pritužbi se odnosi na Europsku komisiju čak 210 odnosno 57% od ukupnog broja pritužbi u 2020. godini. Drastično manji broj pritužbi pristigao je za ostale institucije (11%) te agencije EU-a (9%). Dok dvije financijske institucije (Europska investicijska banka i Europska središnja banka) bilježe najmanji broj tek 9 pritužbi za jednogodišnje razdoblje.

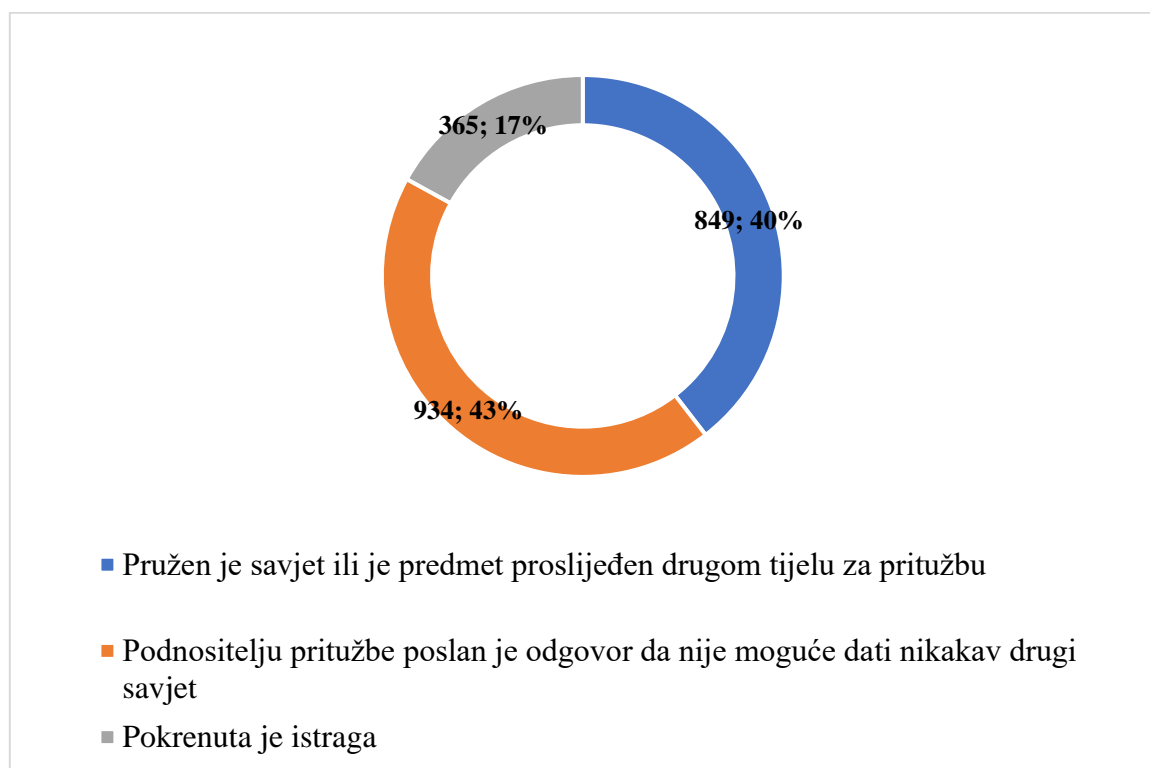
Razlozi podnositelja tužbe mogu biti različiti no pitanja kojima se Ombudsman bavi odnosno najčešći razlozi za istragu su (Europska unija, 2022):

- nepravednost,
- diskriminacija,
- zloupotrebu ovlasti,
- nedostatak informacija ili odbijanje pružanja informacija,

- nepotrebne odgode,
- nepravilni postupci.

Rješenja za pritužbe od strane Ombudsmana jesu da obavijesti predmetnu instituciju te ako to nije dovoljno poduzima aktivnosti da se problem sporazumno riješi. Sljedeći stupanj rješavanja je slanje preporuke predmetnoj instituciji a nakon neprihvatanja preporuke može doći do slanja posebnog izvješća Europskom parlamentu koji preuzima slučaj (Europska unija, 2022).

S obzirom na navedeno u sljedećem grafičkom prikazu prikazani su postupci koje je Ombudsman preuzeo za pritužbe prikazane grafikonom 3.

Grafikon 3. Postupci Ombudsmana na broj pristiglih pritužbi u 2020. godini

Izvor: izrada autorice prema podacima (Europski ombudsman, 2021)

Grafički prikaz da je uvid u postupke Ombudsmana za pristigle pritužbe, za najveći broj njih poduzet je postupak slanja odgovora tužitelju da nije moguće dati nikakav drugi savjet, nešto malo manji broj pritužbi je pružen savjet ili je proslijeđen. Dok je za 365 pritužbi pokrenuta istraga.

3.6. Europski nadzornik za zaštitu podataka

„Osmišljen je kako bi se uhvatio u koštac sa stvarnošću globalnih, sveprisutnih podataka u eri interneta, novo zakonodavstvo EU-a o zaštiti podataka trebalo bi pružiti povećanu pravnu sigurnost kako pojedincima tako i organizacijama koje obrađuju podatke te veću zaštitu pojedinca općenito.“ (European data protection supervisor, 2021)

Europski nadzornik za zaštitu podataka (eng. *European data protection supervisor* – EDPS) osnovan je 2004. godine sa sjedištem u Bruxellesu (Belgija), a trenutni nadzornik je Wojciech Wiewiórowski. Njegova glavna uloga je osiguranje poštivanja prava građana kod privatnosti obrade osobnih podataka od strane institucionalnih tijela Europske unije. Odnosno njegova zadaća podrazumijeva osiguranje pridržavanja strogih pravila o zaštiti privatnosti. (Europska unija, 2022). Nadzornik se imenuje na petogodišnji mandat koji se može obnoviti. U pogledu svakodnevnih aktivnosti europski nadzornik za zaštitu podataka obuhvaća dva glavna područja (Europska unija, 2022):

- nadzor i provedba – procjena usklađenosti rada institucija i tijela EU-a s pravilima o zaštiti podataka
- politika i savjetovanje – savjetovanje zakonodavaca EU-a o pitanjima zaštite podataka u različitim područjima politika i novim zakonodavnim prijedlozima.

Neke od aktivnosti koje također provodi europski nadzornik za zaštitu podataka su (Europska unija, 2022):

- pruža opće smjernice (uključujući smjernice, preporuke i najbolju praksu) za pojašnjenje Opće uredbe o zaštiti podataka
- donosi zaključke o dosljednosti, kojima se osigurava da nacionalna regulatorna tijela dosljedno tumače Opću uredbu o zaštiti podataka, npr. u predmetima koji se odnose na dvije zemlje ili više njih
- savjetuje Europsku komisiju o pitanjima zaštite podataka i predloženim zakonskim aktima EU-a od osobite važnosti za zaštitu osobnih podataka
- potiče nacionalna tijela za zaštitu podataka da surađuju i dijele informacije i najbolju praksu.

Nezadovoljstvo zaštitom podataka od strane institucija može se riješiti stupanjem u kontakt s organizacijom koja čuva osobne podatke, obraćanjem nacionalnom tijelu za zaštitu podataka ili pokretanjem pravnog postupka pred nacionalnim sudom (Europska unija, 2022).

Broj zaprimljenih pritužbi EDPS-a u razdoblju od 2018.-2021. godine prikazan je u tablici 1.

Tablica 1. Broj primljenih pritužbi za razdoblje od 2018. do 2021. godine

Godina	Ukupan broj	Dopuštene	Nedopuštene
2018	298	58	240
2019	210	59	151
2020	246	43	203
2021	313	44	269

Izvor: izrada autorice prema podacima (Europski nadzornik za zaštitu podataka, 2021)

Iz tablice 1. vidljivo je da od 2019. godine broj pritužbi kontinuirano raste odnosno najveći broj pristiglih pritužbi bio je 2021. godine dok najmanji 2019. godine. U tablici je također prikazano koliko od ukupnog broja svake godine ima dopuštenih a koliko nedopuštenih pritužbi te zaključno tome puno veći je broj nedopuštenih.

3.7. Europski odbor za zaštitu podataka

Sljedeće tijelo Europske unije je Europski odbor za zaštitu podataka (eng. *European Data Protection Board* - EDPB), koji je u uskoj povezanosti s Europskim odborom za zaštitu podataka odnosno skupa sa svim nacionalnim tijelima za zaštitu podataka čini upravu EDPB. Osnovan je 2018. godine Općom uredbom o zaštiti podataka, sjedište EDPB-a nalazi se u Bruxellesu, a djeluje u svim državama članicama EU-a te u Norveškoj, Lihtenštajnu i Islandu (European Data Protection Board, n.d.). Zadnje primljene države (Norveška, Lihtenštajn i Island), članice su odbora od 20.7.2018. godine te samo navedene 3 države nemaju pravo glasa za sva pitanja vezana uz odbor niti pravo biranja predsjednika.

Zadaće Europskog odbora za zaštitu podataka odnosno prednosti koje tijelo pruža su (Europska unija, 2022):

- pruža opće smjernice (uključujući smjernice, preporuke i najbolju praksu) za pojašnjenje Opće uredbe o zaštiti podataka
- donosi zaključke o dosljednosti, kojima se osigurava da nacionalna regulatorna tijela dosljedno tumače Opću uredbu o zaštiti podataka, npr. u predmetima koji se odnose na dvije zemlje ili više njih
- savjetuje Europsku komisiju o pitanjima zaštite podataka i predloženim zakonskim aktima EU-a od osobite važnosti za zaštitu osobnih podataka
- potiče nacionalna tijela za zaštitu podataka da surađuju i dijele informacije i najbolju praksu.

Kako bi donijeli pravovremene zaključke te na djelotvoran način potakli suradnju osoblje EDPB-a vodi se načelima neovisnosti i nepristranosti, kolegijalnosti, transparentnosti, učinkovitosti i sl. (European Data Protection Board, n.d.)

Zaključno navedenom tijela Europske unije imaju veliku ulogu u radu glavnih institucija zajednice, pružaju potporu kroz savjetodavne usluge te usluge potpore za poštivanje pravila. Sama podjela rada na tijela EU-a u velikoj mjeri olakšava rad ostalih institucija.

Osim tijela, postoji velik broj agencija koje su također osnovane s ciljem poboljšanja rada odnosno učinkovitosti rada Europske unije u svim područjima. Definiranja i prikaz nastanka te podjela agencija nalazi se u sljedećem poglavlju.

4. AGENCIJE EUROPSKE UNIJE

Prema Kandžija i Cvetić (2011) agencije Europske unije su „Različito od EU institucija, agencije su decentralizirana tijela koja nisu stvorena Ugovorima, nego zajedničkim odlukama ili sekundarnim zakonodavstvom kako bi ostvarila precizne ciljeve i pomogle zemljama članicama ili građanima u određenim pitanjima, kao što su zaštita okoliša, stručna izobrazba, sigurnost prehrambenih proizvoda, pravosudna suradnja itd. Ta pravno neovisna tijela (agencije, centri, zaklade, uredi i slično) odgovor su na želju za zemljopisnim prijenosom ovlasti, jer su agencije smještene u raznim europskim gradovima, i na potrebu za rješavanjem pravnih, tehničkih ili znanstvenih zadaća.“

Sve agencije razlikuju se po ciljevima i veličini, no na vrlo sličan način funkcioniraju te imaju sličnu temeljnu strukturu. Predstavljaju ih izabrani izvršni direktori a cjelokupni rad potpomognut je odborima. Većina svoje financije crpe iz proračuna EU-a, dok postoje u one koje se financiraju samostalno. Prve agencije nastale su u prvom valu 1975. godine, drugi val bio je sredinom dvadesetih godina 20. stoljeća te treći u zadnjem desetljeću. (Kandžija i Cvečić, 2011)

Sve agencije mogu se podijeliti u četiri skupine te će u sljedećim poglavljima pojedinačno biti definirane (Europska unija, 2022):

- 1) Decentralizirane agencije
- 2) Agencije u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike
- 3) Izvršne agencije
- 4) Agencije i tijela EURATOM-a

4.1. Decentralizirane agencije

Decentralizirane agencije su agencije koje nemaju pravnu osobnost te su osnovane na neodređeno vrijeme i razlikuju se od institucija EU-a. Preko 30 decentraliziranih agencija smješteno je po svim državama članicama EU-a te utječu na svakodnevni život 450 milijuna građana Europe. Osnovane su sa ciljem pomoći u provedbi politika EU-a, te svrhom podupiranja nacionalnih vlasti udruživanjem tehničkih i stručnih znanja. (Europska unija, 2022)

Primjeri nekoliko decentraliziranih agencija:

- Agencija za suradnju energetske regulatora (ACER)

ACER je agencija koja se bavi pitanjem te pružanjem podrške nacionalnim tijelima kod osiguranja pravilnog funkcioniranja na tržištu plina i električne energije. Detaljnije opisno značilo bi da obavlja aktivnosti koje se vežu uz nadopunjavanje i koordiniranjem rada nacionalnih regulatornih tijela, oblikovanje europske mreže, savjetovanje institucija u vezi električnom energijom te prirodnim plinom, prati tržišta te obavještava o saznanjima, te sprječava zlouporabu tržišta... (Europska unija, 2022)

- Europska agencija za okoliš (EEA)

EEA osnovana je 1990. godine sa lokacijom u Kopenhagenu. Odgovorna je za pružanje informacija o okolišu te je ujedno i izvor za najvažnije informacije o uključenima u razvoj, donošenje, provedbu i ocjenjivanje politike okoliša. Agencija je zadužena za djelatnosti poput pomoći EU i državama članicama kod donošenja odluke o poboljšanju okoliša, te za razvoj i koordinaciju mreže nacionalnih tijela nadležnih za okoliš. (Europska unija, 2022)

- Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC)

ECDC agencija sa sjedištem u Stockholmu osnovana je 2005. godine radi jačanja obrane Europe od zaraznih bolesti. Neke od djelatnosti su joj analiziranje i tumačenje podataka dobivenih od država članica za 52 prenosive bolesti, pružanje znanstvenih savjeta te pomoći vladama država članica kod pripreme izbijanja bolesti, osigurava rano otkrivanje prijetnji... (Europska unija, 2022)

- Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)

EIGE je agencija koja provodi u djelo ravnopravnost spolova u Europskoj uniji i izvan nje, osnovana je 2010. godine sa sjedištem u Vilniusu. Navedena agencija bavi se istraživanjima i prikupljanjem podataka o spolovima, bori se protiv nasilja nad ženama n(„Bijela vrpca“) te potiče institucije i države EU-a na rješavanje pitanja nejednakosti. Korist od djelovanja imaju sve institucije, države članice, civilno društvo, akademske zajednice i mnogi drugi. (Europska unija, 2022)

- Europska agencija za lijekove (EMA)

EMA agencija bitna za zdravlje ljudi i životinja koja štiti i promiče zdravlje ljudi i životinja evaluacijom i praćenjem lijekova. Glavna obveza joj je odobravanje i praćenje lijekova u EU, olakšavanje pristupa istima, praćenje sigurnosti lijeka, te pružanje informacija zdravstvenim radnicima i pacijentima. (Europska unija, 2022)

- Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA)

Agencija osnovana 1993. godine u Lisabonu, sa ciljem pružanja objektivnih, pouzdanih i usporedivih informacija o drogama i ovisnostima. Djelatnosti su praćenje problema droge u Europi, praćenje rješenja, pružanje informacija, procjenjivanje rizika, vođenje sustava ranog upozoravanja te ujedno i razvijanje alata i instrumenata za pomoć državama članicama. (Europska unija, 2022)

4.2. Agencije u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike

„EU je uspostavila tri agencije koje obavljaju vrlo jasno definirane tehničke, znanstvene i upravljačke zadaće. Njihova je zajednička zadaća pomoći EU i njenim državama članicama u provedbi zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku, te u provedbi drugih aspekata vanjskog djelovanja EU“ (Europska unija, 2022).

- Europska obrambena agencija (EDA)

EDA agencija osnovana je 2004. godine a njezine članice su sve zemlje EU-a osim Danske. Agencija svoje članice podupire u razvoju vojnih resursa, te podupire europske projekte u području obrane i služi kao forum europskim ministarstvima obrane. Također promiče suradnju, pokreće inicijative te nudi rješenja za povećanje obrambenih kapaciteta. Djeluje kao pokretač i posrednik za ministarstva obrane koja žele sudjelovati u zajedničkim projektima povezanim s obrambenim kapacitetima. (Europska unija, 2022)

- Institut Europske unije za sigurnosne studije (EUISS)

Agencija čije je sjedište u Parizu s uredom za vezu u Bruxellesu osnovana 2002. godine s ciljem da analizira pitanja vanjske, sigurnosne i obrambene politike. EUISS se također bavi promicanjem kulture zajedničke sigurnosti u EU, pomaganjem u razvoju i planiranju zajedničke

vanjske i sigurnosne politike, te pridonosi raspravi o sigurnosnoj strategiji unutar i izvan Europe. (Europska unija, 2022)

- Satelitski centar Europske unije (SatCen)

U partnerstvu sa Europskom službom za vanjsko djelovanje, Europskom komisijom, Europskom obrambenom agencijom te Europskom svemirskom agencijom te drugim institucijama i međunarodnim organizacijama osnovana SatCen agencija 2002. godine u Torrejón de Ardoz (Španjolska). SatCen osigurava donositeljima odluka rano upozoravanje na moguće krize i informiranje o globalnoj situaciji. To omogućuje EU-u da pravodobno poduzme diplomatske, gospodarske i humanitarne mjere, uključujući i izradu općenitih planova za intervenciju. (Europska unija, 2022)

4.3. Izvršne agencije

Prema Kandžija i Cvetić (2011) „Izvršne agencije (Executive agencies) specifična su tijela koje osniva Europska komisija s ciljem prenošenja ovlasti za upravljanjem određenim programima EU-a, i to samo za određeno višegodišnje razdoblje.“ Postoji šest izvršnih agencija koje obuhvaćaju područja zdravstva, obrazovanja, inovacija i istraživanja.

- Europska izvršna agencija za klimu, infrastrukturu i okoliš (CINEA)

CINEA agencija osnovana je sa ciljem upravljanja programima Europske komisije koji doprinose dekarbonizaciji i održivom razvoju. Provodi neke od sljedećih programa EU-a kao što su Instrument za povezivanje Europe, Obzor Europa, Program LIFE, Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu itd. Istim tim programima podupiru se politike mobilnosti i transporta, energije te klimatske akcije. (Europska komisija, 2022)

- Izvršna agencija za mala i srednja poduzeća (EASME)

Izvršna agencija koja se bavi upravljanjem programima EU-a kojima se poduzeća pomažu da budu konkurentni. Osnovana je 1.4.2021. godine i objedinjuje sve aktivnosti Europskog vijeća vezane uz poduzeća te njihove inovacije i programe. (Europska komisija, 2022)

- Izvršna agencija Europskoga istraživačkog vijeća (ERCEA)

ERCEA se bavi provođenjem strategije Europskog istraživačkog vijeća (ERC) te je zadužena za administraciju bespovratnih sredstava. Ostale djelatnosti su provođenje poziva za dostavu prijedloga projekta, pružanje informacija, komuniciranje o ERC-u itd. (European Research Council, n.d.)

- Izvršna agencija za istraživanje (REA)

Izvršna agencija koja se bavi financiranjem istraživanja i inovacija te upravljanjem bespovratnim sredstvima EU-a za istraživanje. Nadležna je za gotovo 11 000 projekata u okviru Sedmog okvirnog programa za istraživanje i tehnološki razvoj te programa Obzor 2020. (Europska komisija, 2022)

- Europska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA)

EACEA izvršna je agencija koja upravlja sredstvima namijenjenima obrazovanju, kulturi, sportu, građanstvu i volontiranju. Blisko surađuje s drugim službama Komisije te upravlja financiranje programa Kreativna Europa, Erasmus+, Europske snage solidarnosti te Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti. (Europska komisija, 2022)

- Europska izvršna agencija za zdravlje i digitalno gospodarstvo (HaDEA)

„Rad Izvršne agencije za zdravlje i digitalno gospodarstvo (HaDEA) usmjeren je na ambiciju Europske komisije da pomogne u obnovi Europe nakon pandemije bolesti COVID-19 tako da postane zelenija, digitalnija, otpornija i spremnija za suočavanje s trenutačnim i budućim izazovima“ (Europska komisija, 2022).

4.4. Agencije i tijela EURATOM-a

S ciljem podupiranja zadaća Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) iz 1957. godine osnovani su jedna agencija i jedno tijelo. Ciljevi Ugovora odnose se na koordinaciju istraživačkih programa, osiguranje znanja, opskrba dovoljne nuklearne energije itd. (Europska unija, 2022)

- Agencija za opskrbu Euratoma (ESA)

ESA agencija za cilj ima sigurnost opskrbe nuklearnim materijalima, posebice nuklearnim gorivom, za energetske i neenergetske svrhe, putem zajedničke politike opskrbe. (Euratom Supply Agency, 2022)

U skladu sa strateškim ciljem ESA-e, definirani su sljedeći specifični srednjoročni ciljevi (Euratom Supply Agency, 2022):

1. osigurati kontinuiranu opskrbu nuklearnim materijalima za korisnike u Zajednici u kratkom i srednjem roku;
2. olakšati buduću opskrbu i potaknuti diverzifikaciju i pojavu pouzdanih alternativnih izvora opskrbe nuklearnim gorivom, usluga i dizajna;
3. olakšati kontinuiranu i pravednu opskrbu medicinskim radioizotopima;
4. pružiti Zajednici stručnost, informacije i savjete o tržištu nuklearnih materijala i usluga;

- Fuzija za energiju (F4E)

Organizacija smještena u Barceloni a osnovana 2007. godine s ulogom upravljanja doprinosom EU-a ITER-u i suradnja s Japanom na projektima istraživanja i razvoja u području fuzije. Kako bi stvorila niz tehnoloških komponenti i inženjerskih usluga glavna zadaća joj je suradnja s industrijom odnosno malim i srednjim poduzećima te istraživačkih organizacijama. Svrha je razviti siguran, neograničen i ekološki odgovoran izvor energije. Polovicu troškova procesa izgradnje toga izvora platiti će EU dok ostatak se dijeli na šest dijelova tj. na Kinu, Japan, Republiku Koreju, Rusiju te SAD. (Europska unija, 2022)

Važno je zaključiti koliko svaka agencija Europske unije utječe na kvalitetu života stanovništva odnosno njihove sigurnosti, zdravlja, budućnosti te uzajamnog poštivanja i ravnopravnosti. Agencije su mnogobrojne, te se pretpostavlja i njihov porast u budućnosti a za građane Europske unije upravo to predstavlja poboljšanje kvalitete života te povećano povjerenje u europsku zajednicu.

5. ZAKLJUČAK

U završnom radu prikazano je teorijsko istraživanje tijela i agencija Europske unije, njihovo područje djelovanja, prikaz uloge koju obnašaju te značaj koji imaju u organizaciji EU-a. Iz istraživanja zaključeno je kako tijela i agencije zapravo posjeduju veliki značaj u kreiranju cjelokupnog djelovanja i organizacije Europske unije.

Europska služba za vanjsko djelovanje kao tijelo EU-a ima veliki značaj u kreiranju odnosa EU-a sa ostalim zemljama koje nisu članice zajednice, odnosno sa svojim delegacijama koje se nalaze u svim dijelovima svijeta upravlja tim odnosima i bavi se time da oni budu što kvalitetniji. Europski gospodarski i socijalni odbor te Europski ombudsman i Odbor regija savjetodavna su tijela koja osiguravaju direktan kontakt civilnog društva tj. regija i gradova sa institucijama Europske unije, čime se stvara veća demokracija odnosno veća sigurnost i povjerenje kod samih građana. Europska investicijska banka financijsko je tijelo koje omogućava financiranje projekata koji pridonose smanjenju nezaposlenosti i povećanju životnog blagostanja europskog stanovništva. Posljednja dva tijela EU-a brinu o sigurnosti građana tj. njihovih podataka a to su Europski nadzornik i odbor za zaštitu podataka. Iz navedenog zaključeno je kako je većina tijela u izravnom kontaktu sa građanima, brinu o kvaliteti njihovog odnosa, njihovom životnom standardu, sigurnosti i povjerenju. Za razliku od tijela, agencije su decentralizirana tijela koje su raspodijeljene u različitim državama članicama. Agencije su svoj najveći procvat i značaj dobile posljednjih godina te su osnovane kako bi ostvarile precizne ciljeve EU-a.

Na samom kraju, vidljivo je kako je izgled ustroja EU-a vrlo složen, ali isto tako napravljen kako bi se napravio kompromis između građana i zajednice te kako bi došlo do ostvarenja zajedničkih ciljeva. Isto tako, cijeli ustroj je pogodan promjenama odnosno nije fiksno određen, ali je bitno napomenuti kako sve promjene moraju biti pažljivo izvedene kako ne bi došlo do narušavanja zajednice te njenog odnosa sa građanima.

LITERATURA

1. Kandžija, V., Cvečić, I. (2011.). *Ekonomika i politika Europske unije*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
2. Kersan-Škabić, I. (2012.). *Ekonomija Europske unije*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
3. Zelenika, R. (1998.). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci.
4. Europsko vijeće. (2022.). *Proširenje EU-a*. Preuzeto s: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/enlargement/> [Datum pristupa: 17. lipanj 2022].
5. Europski gospodarski i socijalni odbor (2021.) *Otkrijte što EGSO može učiniti za vas*. [Online] Odjel za posjete i publikacije. Preuzeto s: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe0320777hrn.pdf> [Datum pristupa: 19. lipanj 2022].
6. Europski gospodarski i socijalni odbor (2021.). *About*. Preuzeto s: <https://www.eesc.europa.eu/en/about> [Datum pristupa: 19. lipanj 2022].
7. Euratom Supply Agency. (2022.). *Program rada 2022*. Preuzeto s: https://euratom-supply.ec.europa.eu/about-esa/work-programme-2022_en [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
8. European Commission. (23. listopad 2019.). *Josep Borrell Fontelles*. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/borrell-fontelles_en#blogsection [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
9. European Data Protection Board. (n.d.). *O nama*. Preuzeto s: https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb/who-we-are_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
10. European data protection supervisor. (2021.). *Legislation*. Preuzeto s: https://edps.europa.eu/data-protection/data-protection/legislation_en [Datum pristupa: 21. lipanj 2022].
11. European Investment Bank. (2021.). *Croatia and the EIB*. Preuzeto s: <https://www.eib.org/en/projects/regions/european-union/croatia/index.htm> [Datum pristupa: 20. lipanj 2022].

12. European Research Council. (n.d.). *ERC EXECUTIVE AGENCY (ERCEA)*. Preuzeto s: <https://erc.europa.eu/about-erc/erc-executive-agency-ercea> [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
13. European Union External Action. (18. kolovoz 2021.). *About the European External Action Service*. Preuzeto s: https://www.eeas.europa.eu/eeas/about-european-external-action-service_en#8412 [Datum pristupa: 19. lipanj 2022].
14. Europska unija. (2022.). *Vrste institucija i tijela*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].
15. Europska komisija. (2022.). *Europska izvršna agencija za klimu, infrastrukturu i okoliš*. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/info/departments/european-climate-infrastructure-and-environment-executive-agency_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
16. Europska komisija. (2022.). *Izvršna agencija za mala i srednja poduzeća*. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/info/departments/small-and-medium-sized-enterprises_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
17. Europska komisija. (2022.). *Izvršna agencija za istraživanje*. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/info/departments/european-research-executive-agency_hr#responsibilities [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
18. Europska komisija. (2022.). *Europska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu*. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/info/departments/european-education-and-culture-executive-agency_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
19. Europska komisija. (2022.). *Europska izvršna agencija za zdravlje i digitalno gospodarstvo (HaDEA)*. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/info/departments/european-health-and-digital-executive-agency_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
20. Europska unija. (2022.). *Europska služba za vanjsko djelovanje (ESVD)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eeas_hr [Datum pristupa: 19. lipanj 2022].
21. Europska unija. (2022.). *Europski odbor regija (OR)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/cor_hr [Datum pristupa: 19. lipanj 2022].
22. Europska unija. (2022.). *Europska investicijska banka (EIB)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eib_hr [Datum pristupa: 20. lipanj 2022].

23. Europska unija. (2022.). *Europski ombudsman*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-ombudsman_hr [Datum pristupa: 20. lipanj 2022].
24. Europska unija. (2022.). *Europski nadzornik za zaštitu podataka (EDPS)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/edps_hr [Datum pristupa: 21. lipanj 2022].
25. Europska unija. (2022.). *Europski odbor za zaštitu podataka (EDPB)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/edpb_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].
26. Europska unija. (2022.). *Vrste institucija i tijela*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].
27. Europska unija. (2022.). *Agencija za suradnju energetske regulatora (ACER)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/agency-cooperation-energy-regulators-acer_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].
28. Europska unija. (2022.). *Europska agencija za okoliš (EEA)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eea_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].
29. Europska unija. (2022.). *Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/ecdc_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].
30. Europska unija. (2022.). *Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eige_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].
31. Europska unija. (2022.). *Europska agencija za lijekove (EMA)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/ema_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].
32. Europska unija. (2022.). *Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/emcdda_hr [Datum pristupa: 22. lipanj 2022].

33. Europska unija. (2022.). *Europska obrambena agencija (EDA)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eda_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
34. Europska unija. (2022.). *Institut Europske unije za sigurnosne studije (EUISS)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/euiss_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
35. Europska unija. (2022.). *Satelitski centar Europske unije (SatCen)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/satcen_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
36. Europska unija. (2022.). *Fuzija za energiju (F4E)*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/f4e_hr [Datum pristupa: 23. lipanj 2022].
37. Europska unija. (2022.). *Europski odbor regija*. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/cor_hr [Datum pristupa: 19. lipanj 2022].
38. Europska unija. (2022.). *Povijest Europske unije 1945. - 1959.* Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_hr [Datum pristupa: 19. lipanj 2022].
39. Europski nadzornik za zaštitu podataka. (2021.). *Zakonodavstvo*. Preuzeto s: https://edps.europa.eu/system/files/2022-04/20-12-21-contribution_edps_report_eudpr_en_0.pdf [Datum pristupa: 21. lipanj 2022].
40. Europski odbor regija. (2022.). *O nama*. Preuzeto s: <https://cor.europa.eu/hr/about/Pages/default.aspx> [Datum pristupa: 19. lipanj 2022].
41. Europski ombudsman. (2021.). *Informativna grafika*. Preuzeto s: <https://www.ombudsman.europa.eu/hr/multimedia/infographics/hr/102> [Datum pristupa: 20. lipanj 2022].
42. Europski ombudsman. (2021.). *Informativna grafika*. Preuzeto s: <https://www.ombudsman.europa.eu/hr/multimedia/infographics/hr/104> [Datum pristupa: 20. lipanj 2022].
43. Hrvatska enciklopedija. (2021.). *Dohvaćeno iz Europska unija*. Preuzeto s: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18657> [Datum pristupa: 17. lipanj 2022].

POPIS SLIKA

Slika 1. Delegacije i uredi EU-a u svijetu	6
Slika 2. Broj članica EESC	8

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Aktivnosti EIB-a u Republici Hrvatskoj 2021. godine u mil. eura.....	12
Grafikon 2. Broj istraga koje je Europski ombudsman proveo u 2020. za sljedeće institucije	13
Grafikon 3. Postupci Ombudsmana na broj pristiglih pritužbi u 2020. godini	14

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj primljenih pritužbi za razdoblje od 2018. do 2021. godine	16